

[HUR KAN KOMMUNEN BIDRA TILL ETT HÅLLBART ENERGISYSTEM 2020?]

**Minnesanteckningar från Åtgärdsworkshop för en
ny Energiplan i Söderköping 2010-04-15**

Du kan hitta mer information om arbetet med Energiplanen inklusive ytterligare material från workshopen på:

<http://www.soderkoping.se/Nyhetslista-startsidan/Energiplan/>

Energiplanering i Östergötland är ett projekt som stöder de mindre kommunerna i regionerna i arbetet med att ta fram en energiplan. Mer information om projektet inklusive energimaterial och kontaktinformation finns på:

www.energiplanera.se

Från visioner till åtgärdsförslag!

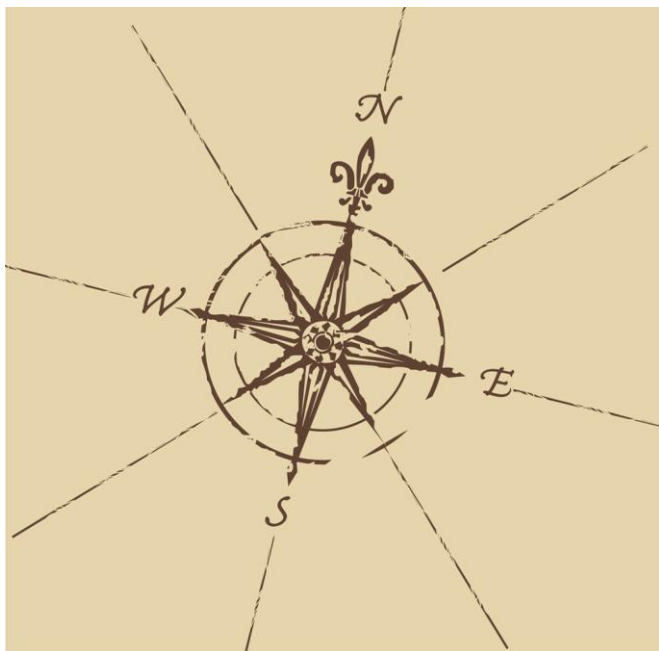
Den 15 april 2010 möttes tjänstemän från olika förvaltningar och verksamheter i Söderköpings kommun för en åtgärdsworkshop. I fokus för arbetet stod frågan: *Hur kan kommunen bidra till ett hållbart energisystem?* Målet för workshopen var att ta fram ett antal åtgärdsförslag för det kommande energiarbetet i kommunen.

Workshopen är en del av arbetet med att ta fram en ny Energiplan i Söderköping. Som underlag för diskussionerna fanns de visioner om framtidens hållbara vardagsliv som togs fram under en tidigare visionsworkshop.

Workshopen genomfördes i samverkan med Mikael Sonesson och Karin Westerberg från det regionala projektet *Energiplanering i Östergötland*.

I den här skriften återger vi hur vi arbetade och vad vi kom fram till under åtgärdsworkshopen. Vi hoppas att skriften ska fungera både som minnesanteckningar för Dig som deltog och som inspiration för Dig som vill engagera dig i det vidare arbetet!

Innehållsförteckning

Från visioner till åtgärdsförslag!	2
Innehållsförteckning	3
Visionerna som inspiration!	4
Hushållen på landsbygden bidrar till ett hållbart energisystem genom att:	5
Hushållen i staden bidrar till ett hållbart energisystem genom att:	6
Företagen bidrar till ett hållbart energisystem genom att:.....	7
Den kommunala organisationen bidrar till ett hållbart energisystem genom att:	8
Från visioner till åtgärdsförslag	9
En möjlig modell för ledningen av energiarbetet	10
Vår gemensamma åtgärdsbank!	11
Prioriterade åtgärder: En utveckling av några av våra åtgärdsförslag.....	15
Vägar vidare mot en färdig Energiplan	21

Du hittar en fördjupad beskrivning av visionerna och visionsworkshopen i skriften *Hur kan vi växa hållbart?* som du kan ladda ner från:

<http://www.soderkoping.se/Nyhetslista-startsidan/Energiplan/>

Visionerna som inspiration!

Som underlag och inspiration för åtgärdsworkshopen använde vi visionerna för *Det hållbara vardagslivet 2020* som arbetades fram under den föregående visionsworkshopen.

Dessa visioner speglar tankar och idéer om hur det hållbara vardagslivet ser ut i hushållen, företagen och den kommunala organisationen 2020. Hur lever och verkar man? Hur bidrar man till ett hållbart energisystem?

På de kommande sidorna presenteras en kort sammanfattning av dessa visioner där vi besvarar frågan:

Hur bidrar hushållen, företagen och den kommunala organisationen till ett hållbart energisystem år 2020?

Hushållen på landsbygden bidrar till ett hållbart energisystem genom att:

- Sträva efter en energieffektiv produktion
- Producera och förädla egen mat
- Sälja egna livsmedel nära konsumenten
- Producera biogas till egna maskiner
- Använda egen ved till uppvärmning
- Leverera överskott av gödsel till lokalt biogasverk
- Minimera transporter genom att arbeta hemma eller från lokalt "företagshotell"
- "Klimatkompensera" semesterresor

Hushållen i staden bidrar till ett hållbart energisystem genom att:

- Sträva efter att leva koldioxidneutralt
- Bo i Lågenergihus i nytt energiprofilområde
- Delta i bilpool som för längre resor/inköp
- Arbeta pendla med kollektivtrafik, cykla och gå
- Köpa närproducerad och ekologisk mat
- Ha en liten egen odling
- Lämna kompost till biogasproduktion
- Ha biogas till spis och bilpoolens bilar
- Ekoturista i Sverige med båt, tåg eller cykel

Företagen bidrar till ett hållbart energisystem genom att:

- Samverka kring kooperativa energisystem
- Samverka kring inköp och restprodukter
- Samverka kring transporter för personal och gods
- Effektiviserar energianvändningen i produktionen
- Byter till energisnål teknik
- Utbildar sin personal i klimatsmarta lösningar
- Ger personalen möjligheter att cykla, gå eller åka kollektivt till jobbet
- Inför klimatsmarta rutiner och policys
- Samverkar med kommunen kring klimatarbetet

Den kommunala organisationen bidrar till ett hållbart energisystem genom att:

- Föregå med gott exempel genom effektiv energianvändning i egna verksamheter/hus
- Vara med och utveckla förnybar energiproduktion
- Upprätta policys som är energi- och klimatsmarta
- Utbilda all personal i klimat- och energifrågor
- Göra energi- och klimatfrågorna till en naturlig del av den fysiska planeringen
- Bygga egna eller underlätta för andra att bygga lågenergihus, företagshotell och industriområden
- Erbjuder råd och utbildning till företag och invånare
- Skapa "goda exempel" för andra att lära av
- Samverka med andra aktörer kring klimatarbetet

Från visioner till åtgärdsförslag

Utmaningen under åtgärdsworkshopen var nu att gå från visioner till åtgärdsförslag – att börja sikta mot målen. Vi ställde oss frågan:

Vad kan vi i kommunen göra för att bidra till ett hållbart energisystem 2020?

På de följande sidorna presenterar vi resultatet av vårt arbete.

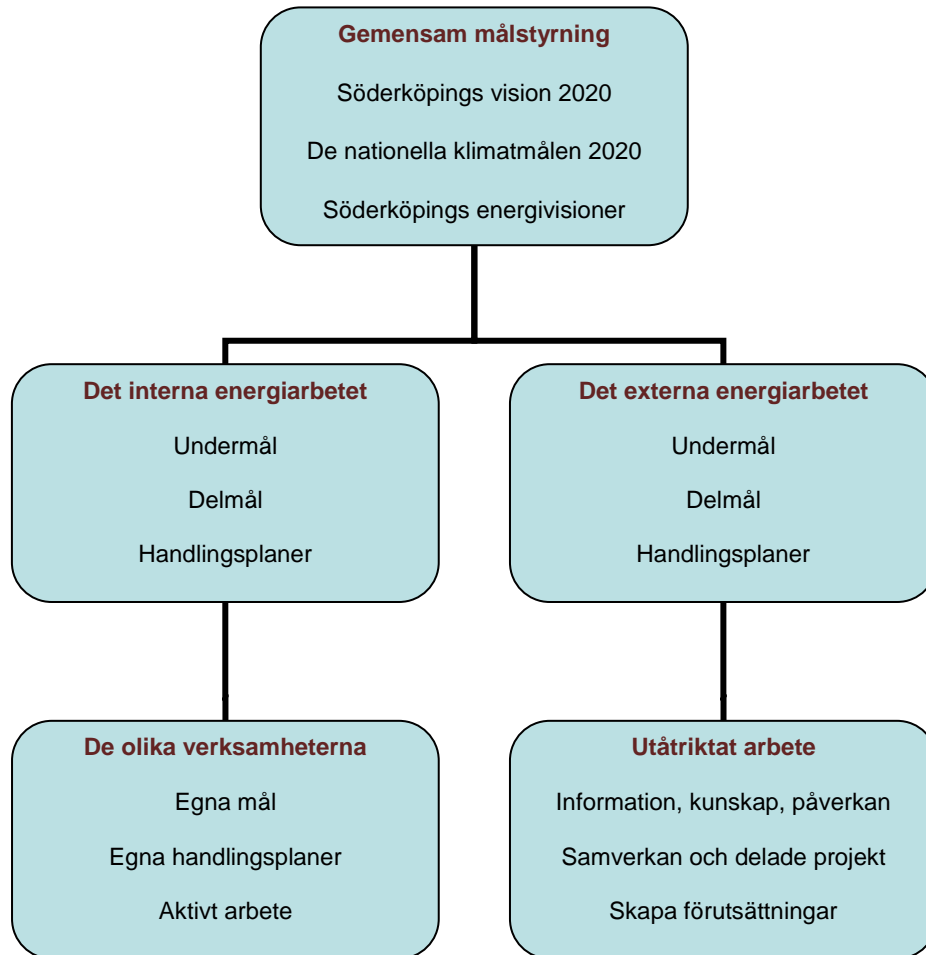
Vi inleder med att presentera en möjlig **modell för ledningen** av kommunens framtida energiarbete. Detta är självklart en skiss, men förhoppningsvis kan den inspirera till vidare diskussioner.

Därefter presenterar vi den **Åtgärdsbank** som vi tillsammans spånade fram. Åtgärdsbanken är indelad i tre insatsområden:

- Transporter och pendling
- Bo, bygga och planera
- Information och kommunikation

Ur vår Åtgärdsbank valde vi sedan 3 åtgärder per insatsområde som vi försökte utveckla ytterligare. Vi avslutar med att beskriva dessa **prioriterade åtgärder** närmare.

En möjlig modell för ledningen av energiarbetet

För att få en samlad bild av – och kunna dra nytta av olika projekt som genomförs ute i verksamheterna – behövs någon form av mer organiserat ledningsarbete för kommunens energiarbete.

Under åtgärdsworkshopen växten ett förslag på modell fram (se figur till vänster). Där styrs arbetet av integrerade mål hämtade från Söderköping vision 2020, de nationella klimatmålen och Söderköpings energivisioner.

Dessa mål bryts sedan ner i "interna" och "externa" mål, där de interna berör den egna organisationen och de externa berör de utåtriktade insatser kommunen vill göra.

Slutligen utvecklas och genomförs ett målinriktat arbete ute i kommunens olika verksamheter – och i samverkan med andra aktörer i samhället.

Mycket arbete kvarstår så klart för att få ett gemensamt ledningsarbete på plats. Följande två insatser definierades:

- 1. Att avgränsa målbilder och insatsområden kopplade till visionerna samt att ta fram statistiskt underlag för att kunna mäta framgångarna**
- 2. Att skapa en ledningsstruktur utifrån befintliga ledningsgrupper samt att ange ansvarsområden och organisera arbetet**

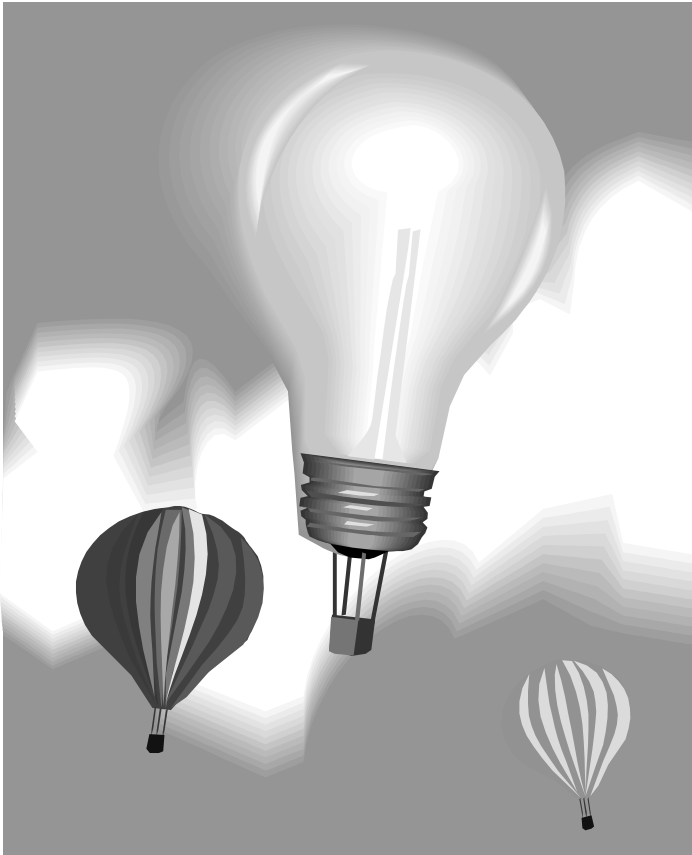
Vår gemensamma åtgärdsbank!

Här presenteras resultatet från vår gemensamma brainstorming kring möjliga åtgärder som kommunen skulle kunna genomföra för att bidra till ett hållbart energisystem 2020.

Åtgärdsbanken är strukturerad i tre insatsområden:

- **Transporter och pendling**
- **Bo, bygga och planera**
- **Information och kommunikation**

Vi hoppas att åtgärdsbanken ska kunna vara en rik källa för det kommande energiarbetet – både för att hämta ut idéer att genomföra och för att sätta in egna idéer till kommande arbete!

Åtgärdsförslag inom insatsområdet Transporter och pendling:

- Internt: Skapa mätbara värden för kommunens samtliga transporter, även inköpta resor
- Internt: Tydliga regler för transportval: vilket fordon för vilken typ av ärende/sträcka
- Internt: Från bilpool med fossila bränslen till bilpool med biogas
- Internt: Från bilpool till cykelpool
- Internt: Utbilda personalen i Eco-driving
- Internt: Använd "grön IT" för att minska tjänsteresor
- Utåtriktat: Verka för lokalt biogastankställe
- Utåtriktat: Arbeta för att se över "hela resan" för pendlare och få smidigare kollektiv arbetspendling i samverkan med Norrköping
- Utåtriktat: Genomföra en kampanj för att öka kollektivtrafikresandet, där inbitna bilister får pröva kollektivtrafiken tillsammans med vana "mentorer"
- Utåtriktat: Införa vandrande skolbussar (där barn går tillsammans till skolan under översyn av några vuxna)
- Utåtriktat: Verka för spårbunden kollektivtrafik till Söderköping genom att väcka debatt och delta i planeringen
- Utåtriktat: Skapa förutsättningar för mer samåkning och/eller bilpooler

Åtgärdsförslag inom insatsområdet Bo, bygga och planera:

- Internt: Konvertera bort oljan i egna fastigheter
- Internt: Åtgärda klimatskalen i egna fastigheter
- Internt: Se över t.ex. budget och ägardirektiv så att det skapas utrymme för klimat- och energismarta åtgärder som inte omedelbart är kortsiktigt kostnadseffektiva
- Utåtriktat: Skapa en klimatsmart företagspark och/eller företagshotell
- Utåtriktat: Informera om och verka för att också andra aktörer konverterar bort oljan
- Utåtriktat: Informera om och verka för att också andra aktörer ser över sitt klimatskal
- Utåtriktat: Ge någon form av rabatt (t.ex. på tomtpriset) till de som vill bygga energisnåla hus
- Utåtriktat: Ge information och genomföra gemensamma aktiviteter för ett mer klimatsmart boende tillsammans med hyresgäster
- Utåtriktat: Möjliggöra och uppmuntra till produktion av förnyelsebar energi i översiktsplanen

Åtgärdsförslag inom insatsområdet Information och kommunikation:

- Internt: Utveckla intranätet som ett forum för energiarbetet i kommunen
- Internt: Utveckla tydliga, mätbara och gemensamma mål för energiarbetet i kommunen
- Internt: Kommunicera och implementera relevanta policy-dokument bättre ut i verksamheterna
- Internt: Skapa interna utbildnings- och informationsinsatser kring klimat- och energifrågor
- Internt: Skapa förutsättningar för dem som använder våra fastigheter och lokaler att se och kunna påverka sin energianvändning
- Internt: Föra in energi- och klimatarbetet på APT-mötena
- Utåtriktat: Använd hemsidan bättre som ett forum och en kanal för energiarbetet
- Utåtriktat: Skapa ett forum för "energielsjälarna" i kommunen (inom företag, organisationer m.m.) som kan träffas och byta idéer, genomföra projekt m.m.
- Utåtriktat: Öka möjligheterna till energiundervisning och energiprojekt i skolorna
- Utåtriktat: Genomför skolkampanjer tillsammans med lärare och elever kring klimat och energifrågorna

Prioriterade åtgärder: En utveckling av några av våra åtgärdsförslag

Ur vår idébank hämtade vi 3 åtgärder per insatsområde som vi ville utveckla ytterligare ett steg under åtgärdsworkshopen. För varje prioriterad åtgärd ställde vi oss frågorna:

1. Vad kallar vi åtgärden?
2. Hur beskriver vi den?
3. Vem genomför och vilka är nyckelaktörerna?
4. När kan vi starta? När kan vi vara färdiga?
5. Vad skulle det kosta i olika resurser?
6. Vad skulle vinsterna bli om vi genomför åtgärden?

På följande sidor presenterar vi de prioriterade åtgärderna i relation till dessa 6 frågor.

Prioriterade åtgärder inom insatsområdet

Transporter och pendling:

Pröva att åka kollektivt! (utåtriktat)

Ett antal ovana kollektivtrafikresenärer får pröva att åka kollektivt till arbetet under en månad. Under den månaden "rapporterar" de om sina upplevelser så att andra kan ta del av dem. Till stöd och hjälp har testförarna mentorer (vana kollektivtrafikresenärer)

Energirådgivaren är ansvarig för denna åtgärd

Planeringen för denna åtgärd har redan kommit en bit på vägen. Det innebär att åtgärden kan genomföras redan i höst, med början i september. Eventuellt kan vi ha två testperioder – en i höst och en i vår – för att pröva kollektivtrafikresandet under olika förhållanden.

Kostnad: 20 0000 kr

Vinsterna skulle vara: Nya kollektivtrafikresenärer vilket kan minska biltransporter och koldioxidutsläppen.

Kampanjen ger uppmärksamhet kring och ökad kunskap om möjligheterna att åka kollektivt till arbetet.

Grön IT för en klimatsmartare vardag (internt)

Kommunens personal ges utbildning/information i gröna IT-lösningar för t.ex. telefon- och videokonferenser. En policy för hur vi ska använda telefon- och videokonferenser (istället för att åka till möten eller bjuda in till möten på plats) tas fram och används av personalen.

IT-avdelningen och växeln är nyckelaktörer här.

Verksamhetscheferna behöver också dra upp riktlinjer och informera personalen. Alla som arbetar i kommunen måste bidra till att gröna IT-lösningar används.

Vi bör ganska snabbt kunna införa detta eftersom tekniken redan finns på plats.

Kostnaden bör vara mycket låg eftersom det inte behövs några ytterligare investeringar i t.ex. teknik.

Vinsterna skulle vara: Färre tjänsteresor vilket kan minska biltransporterna och koldioxidutsläppen. Vi bör också kunna spara in restid och bränslekostnader.

Nya regler för våra transportval (internt)

Kommunen tar fram nya regler för personalens transportval vid tjänsteresor (och kanske också inpendling till jobbet). I reglerna beskrivs inom vilken sträcklängd som personalen ska välja gång/cykel, bil, tåg eller flyg. I åtgärden ingår också ett uppdaterat och lätthanterligt boknings- och redovisningssystem för resor, där man kan ange samåkningsmöjligheter, bränsleförbrukning samt tid som bilar står stilla.

Åtgärdsägare här kan vara växel/bokningsansvarig. Nyckelpersoner är också verksamhetschefer och personal som måste bidra för att systemet ska fungera!

Vi kan redan nu börja med att genomföra de policy- och systemförändringar som behövs. De nya reglerna kan sedan träda i kraft och börja användas under hösten.

Kostnad: kring 10 000 kr.

Vinsterna skulle vara: Färre tjänsteresor med bil (och kanske flyg) vilket ger minskade koldioxidutsläpp och minskade bränslekostnader. Om fler går eller cyklar kan åtgärden också ha positiva hälsoeffekter.

Prioriterade åtgärder inom insatsområdet Bo, bygga och planera:

Bygga gröna tomter på Brobytomten (utåtriktat)

På Brobytomten bygger RAB och kommunen ett profilområde med "gröna bostäder" (förslagsvis lågenergihus).

Åtgärdsägare här är RAB (med kommunen)

Projekteringen av området bör kunna starta vid årsskiftet 2020/2011 och området stå klart under 2012

Kostnader: Många av kostnaderna är de samma för annan projektering av nya områden. Eventuellt kan profilen innebära högre projekteringskostnader och högre produktionskostnader, men detta måste först utredas.

Vinsterna skulle vara: Projektet förstärker RAB:s varumärke och kan också fungera som ett lärprojekt för RAB inför kommande nyexploatering. Områdets energiprofil leder också till en minskad och/eller förändrad energianvändning som i sin tur kan minska koldioxidutsläppen och öka andelen förnybar energi.

Vi tror också att ett profilområde drar till sig och skapar medvetna hyresgäster som kan leda arbetet vidare. Slutligen kan projektet leda till ett ökat intresse för klimatsmart byggande och boende också hos andra aktörer.

Energirabatt på tomtmark! (utåtriktat)

Kommunen inför en rabatt på tomtmarkspriset för köpare som planerar att uppföra energismarta hus. Rabatten beräknas i proportion till energieffektiviteten för byggnaden i fråga.

Åtgärdsägare här är kommunen.

Vi bör kunna utreda och få systemet på plats så att rabatten kan börja delas ut kring årsskiftet 2010/2011. Åtgärder ska sedan vara löpande.

Kostnad: Rabatten skulle kunna innebära en minskad kostnadsteckning för de tomter vi säljer

Vinsterna skulle vara: Stärker Söderköpings energiprofil genom att privata aktörer bidrar till att skapa profilområden. Områdets energiprofil leder också till en minskad och/eller förändrad energianvändning som i sin tur kan minska koldioxidutsläppen och öka andelen förnybar energi. Vi tror också att detta både lockar och skapar medvetna fastighetsägare som kan föra arbetet vidare. På lite längre sikt kan energiprofilen också återspegla sig i andrahandsmarknaden genom ett ökat andrahandsvärde.

Energieffektiva lokaler i våra profilområden (utåtriktat)

I våra egna profilområden och i områden där vi ger energirabatter bygger kommunen också energieffektiva lokaler och hållbara kommunikationssystem.

Nyckelaktörer här är kommunen och RAB, men också privata fastighetsägare och andra intressenter i områdena samt entreprenörer.

Åtgärderna bör planeras samtidigt som profilområden och energirabatter planeras och bör kunna genomföras med start 2013. Åtgärden ska sedan vara löpande.

Kostnad: Åtgärden kommer förmodligen innebära högre investeringskostnader i infrastruktur samt högre projekterings- och investeringskostnader i lokaler.

Vinsterna skulle vara: En förstärkning av kommunens energiprofil. Genom effektiva lokaler och hållbara transportsystem leder åtgärden också till minskad och/eller förändrad energianvändning som i sin tur kan minska koldioxidutsläppen och öka andelen förnybar energi. Genomtänkta profilområden – där kommunen gör konkreta insatser – kan också öka intresset och områdets attraktivitet.

Prioriterade åtgärder inom insatsområdet Information och kommunikation:

Energiforum (internt och utåtriktat)

Ett energiforum upprättas för både interna och externa aktörer. Forumets uppgift är att kommunicera för att effektivisera och konvertera energianvändningen runt om hos olika aktörer.

Forumet består av olika grupperingar. KSAU utgör forumets politiska styrgrupp. Internt i organisationen skapas en arbetsgrupp av "eldsjälar" från förvaltningarna. Forumet har också ett "storforum" som är öppet för energiintresserade i kommunen, näringslivet och organisationer.

Ansvaret för att införa åtgärden ligger på Tekniska kontoret

Energiforumet kan skapas och påbörja sitt arbete under 2011.

Kostnader: Måste utredas vidare

Vinsterna skulle vara: Ökad samverkan och kunskapsutbyte. Minskad energianvändning och ökad andel förnyelsebar energi.

Hyresgästkampanjer bostäder (utåtriktat)

RAB och kommunen genomför kampanjer för att informera och utbilda hyresgäster för att minska energianvändningen.

Åtgärdsägare är RAB

Åtgärden ska förberedas så att någon form av kampanj kan påbörjas under 2012. Arbetet kan sedan vara återkommande.

Kostnad: Måste utredas

Vinsterna skulle kunna vara: Ökad medvetenhet hos hyresgästerna om den egna energiförbrukningen och dess konsekvenser. Minskad energianvändning.

Skolkampanjer

Kommunen och skolan genomför kampanjer kring klimat- och energifrågor i förskola och skola för att bidra till kunskapsuppbyggnad hos barn och elever. Kampanjerna kan omfatta brainstorming kring specifika frågor, tävlingar, experiment och studiebesök samt undervisningsinsatser.

En första kampanj är redan under planering där elever från olika skolor och årskullar bidrar med åtgärdsförslag och implementeringsförslag till Energiplanen.

Åtgärdsägare här är BUF i samverkan med de enskilda skolorna.

En första kampanj kring Energiplanen är redan under planering och genomförs under hösten 2010. Övriga kampanjer kan sedan följa regelbundet

Kostnader: Måste utredas för varje kampanj

Vinsterna skulle vara: Ökad kunskap som leder till ökad energimedvetenhet (och ändrat beteende) hos både barn och vuxna.

Vägar vidare mot en färdig Energiplan

Genom de två workshoparna kring visioner och åtgärdsförslag har vi kommit en bit på vägen mot en ny Energiplan för kommunen. Men vi är långt ifrån i mål. Nu måste visioner och åtgärdsförslag diskuteras både i kommunens olika verksamheter – och bland alla oss som bor och verkar i Söderköping.

Du är varmt välkommen att delta i det fortsatta arbetet. Du hittar information och dokument från energiplaneringsprocessen på adressen:

<http://www.soderkoping.se/Nyhetslista-startsidan/Energiplan/>

Kontaktperson är: Anna-Lena Johansson som du når på e-postadressen: anna-lena.johansson@soderkoping.se eller via telefon: 0121-186 56.